

Rawah & Freedom

①

ג

חפֿש

7.Hofesh (Freedom)

①

הַתְּקוּהָה

לִהְיוֹת עִם חֶפְשִׁי בְּאַרְצִנוּ, אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

||

עולת ראה

מאת

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשִׂנִי עֶבֶד :

(2)

גדולה היא ההודאה על אשר נתת לי נשמה עצמית, נשמה תכליתית שחפצה החפשי נתון בידה, שהיא עצמה יש לה מטרה בחיים ובמציאות, שהיא נשמת החופש והחירות המפעמת בי בקדושתה, ולא נשפלת להיות נוצר בתכונה של עבדות, שאין לה חיים עצמיים ורצון מקורי, ולא נוצרה כי אם להיות שלי שמוש להכשיר על ידה את הרצון העצמי הקדוש והנשגב שבנשמת החי יי"כ רבה תהלתי לאלהי חסדי: שלא עשני עבד.

←

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מִתִּיר אֲסוּרִים :

(3)

בא"י, אמ"ה, מתיר אסורים. התשוקה החיונית של הנפש שהיא להיות חפשית בתנועתה, בתנועה החמרית ובתנועה הרוחנית, תשוקת ההתעלות והחדוש. הטבועה בקרב כל יצור, מידי יוצר וצר צורה, שאומר הוא תמיד לכל בריותיו עלו והצליחו, הוסיפו אומץ והרבו אור, היא הדוחפת אותם לתנועה. ואת סגולת החפש וברכת התנועה מתוך המאסרים. וברעיון משמח, מלא תהלות מחיה כל בחסדו, הננו מברכים את הברכה הזאת: מתיר אסורים.

←

||

(4)

BEREISHIS/GENESIS — PARASHAS BEREISHIS

ב'זח - 2/7-8

¹ And HASHEM God formed the man of soil from the earth, and blew into his nostrils the soul of life; and man became a living soul.

וַיִּצְרֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם, עָפָר מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו

מִכָּל הָאֲדָמָה [God] collected [man's] soil - צָבַר עָפָר - OF SOIL FROM THE EARTH. - עָפָר מִן הָאֲדָמָה - from all the earth, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת - from the four directions, north, south, east, and west, - מִמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמָר בוֹ [God] took [man's] soil - נָטַל עָפָר - Alternatively, - דָּבָר אֲחֵר - "An Altar of earth you shall make for Me," as if to say, - הֲלֹאִי תִהְיֶה לוֹ בִּפְנֵיהָ - "Would that it, i.e., the earth of the Altar, be atonement for him, - וַיִּזְכֵּל לְעָמֹד⁵ - and that he be able to last!"

1)

אמר רבה בר רב הונא: הכא בצפור דרור עסקינן. לפי שאינה מקבלת מרות. דתנא דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמה צפור דרור - מפני שדרה בבית כבשדה.

Rabba bar Rav Huna said: Here, in the mishna, according to which a bird in a house is not considered trapped, we are dealing with a free bird, a sparrow, because it does not accept authority. That bird is not intimidated and evades capture even in a house, as the school of Rabbi Yishmael taught: Why is it called a free bird [tzippor dror]?⁶ Because it dwells [dara] in a house as it does in a field.

11

עין איה

2)

א. אמר רבה בר רב הונא, הכא בצפור דרור עסקינן לפי שאינה מקבלת מרות. תנא דבי רבי ישמעאל, למה נקראת צפור דרור, שדרה בבית כבשדה. החירות היא השאיפה היותר עליונה בחיים, ועל כן היציאה מעבדות לחירות היא התכונה היותר פועלת בזכרון כללות הקודש בישראל, וקדושת הזמנים העקרית היא קשורה בזכר ליציאת מצרים מבית עבדים, והיובל, המסמן את הגעת החיים החברתיים בישראל למטרתם העליונה, נקוב הוא

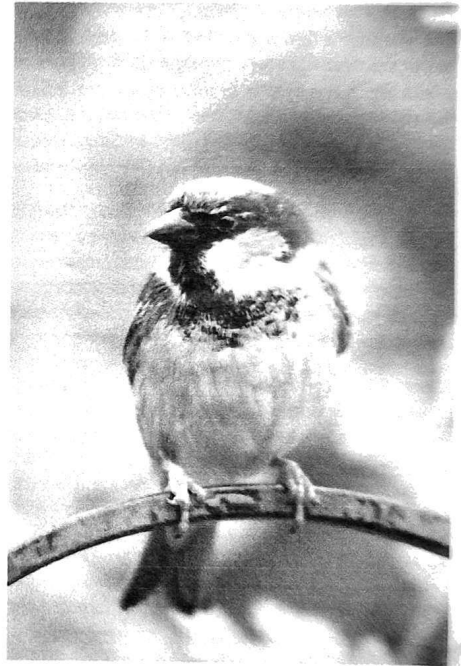
בשם, "וקראתם דרור בארץ לכל יושביה"¹.

אמנם הדרור האמיתי הוא אותו הדרור המתאים להתכונה הפנימית, הנטועה בנפש אשר עשה אלהים אותה ישרה². והנטיה החירותית הזאת, אינה נכנעת מפני כל לחץ, והמקום אינו יכול לגרום לה שברון. כי אמין הוא הכח הנפשי כשהוא נשמר בתמימות טבעו, לעמוד נגד הלחצים החיצונים.

והסימן לסוג החירות הזה, הוא הדוגמא של ציפור הדרור, שמפני הטבעיות הקשורה בטבע נפשה איננה מקבלת מרות, ואיננה מכניעה ומשכרת את טבע עצמיותה, למרות התנאים החיצונים. ואע"פ שמקום

BACKGROUND

Free bird - דרור: The house sparrow [tzippor dror], *Passer domesticus biblicus*, is found throughout the world in close proximity to human habitation. Since this bird lives among people and it sometimes enters their homes, one is not liable for trapping it in a house, because it continues to fly from place to place. The name tzippor dror, literally, a bird of freedom, connotes the fact that this bird, like many other birds, cannot live in captivity and survives in a cage with great difficulty.

House sparrow

In our thinking, we can explore possibilities and ideas far beyond what's physically or practically possible. This mental freedom isn't just theoretical; it shapes our decisions, actions, and interactions with the world, having a tangible impact on our everyday lives and society at large.

.א

השאיפה לחפש הדעות יש בה צד טוב וצד רע, צד קדוש וצד טמא. הצד הטוב הוא כשהשאיפה הזאת מתרוממת מהמועקה של הדמיון ושל התאוות החמוריות.

1.

The aspiration of freedom of thought has both a positive and negative aspect, a sacred and an impure dimension. The positive side emerges when this desire transcends the bounds of base desires, imaginations, and material cravings, seeking something higher and more meaningful.²⁶⁴

אז הדעה מתהלכת במהלכה החפשי ומאשרת את האדם ואת החברה. והצד הרע שבה הוא כשהציור של חפש הדעות עושה את דרכו על פי הנטיות הטבעיות שבאדם, שהמזג והדמיון, הנטייה התאנונית וכל מה ששפיל מצד הבהמיות של האדם, רושם עליו את רשימתו.

In these instances, liberated thought empowers both the individual and society. Conversely, the negative aspect emerges when freedom of thought aligns with natural inclinations such as lustful urges and base imaginings, driven by the animalistic facets of human nature.

אז חפש הדעות מביא את האנושיות לידי התפערות נוראה, המאבדת את הון החיים ועוקרת את ההוד והנצח מנפש האדם בצורתו היחידית ובצורתו הצבורית, "וטוב לפני האלהים ימלט ממנה".

In such cases, freedom of thought precipitates profound ugliness,²⁶⁵ laying waste to all that is precious in life and stripping the human soul of its dignity and eternity,²⁶⁶ both individually and communally, and "he who pleases God shall escape from her" (Kohelet 7:26).²⁶⁷

²⁶⁵ **Precipitates profound ugliness:** When freedom of thought is reduced to satisfying animalistic instincts and justifies reckless behavior, it ceases to be liberating and becomes destructive. In this distorted version, the pursuit of unrestrained desires consumes the individual, leading to a loss of meaning and undermining the deeper values that give life its richness. What began as a path to self-expression becomes a force that erodes inner peace, responsibility, and purpose.

²⁶⁶ **Dignity and eternity:** See Nefesh Hachaim 1:18.

²⁶⁷ **Shall escape from her:** In Kohelet, the verse speaks of a woman who entices a man, clouding his judgment and pulling him away from the right path. This serves as a metaphor for how a person's own inner desires and fantasies can lead them astray. These impulses may seem subtle or even be unnoticed in the moment, but they have a powerful influence, distorting one's sense of direction and clarity [Kohelet 7:26].

רבי אליעזר אומר: כל העושה תפלתו קבער וכו'. מאי קבער? ארבי יעקב בר אידי ארבי ארשיא: כל שתפלתו דוקא עליו כמפוי. ורבי ארבי: כל מי שאינו אומר בלשון תחנונים. ורבי יוסף דארבי תרזיה: כל שאינו יכול לחדש בה דבר.

ארבי רבי יורא: אנה יכולנא לחדש בה (מילתא, ומסתמינא דלמא מטידינא)

ארבי בר אבין ורבי חנינא בר אבין דארבי תרזיה: כל שאין מתפלל עם דמדומי חפה, דארבי רבי חייא בר אבא ארבי רבי יוחנן: מצוה להתפלל עם דמדומי חפה, וארבי רבי יורא: מאי קראה - "ויראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים" (לויטי עלה במשכבא אפאן דמצלי עם דמדומי חפה, מאי טעמא? דלמא מיטרפא ליה שעתא).

We learned in the mishna that Rabbi Eliezer says: One whose prayer is fixed, his prayer is not supplication. The Gemara asks: What is the meaning of fixed in this context? Rabbi Ya'akov bar Idi said that Rabbi Oshaya said: It means anyone for whom his prayer is like a burden upon him, from which he seeks to be quickly unburdened. The Rabbis say: This refers to anyone who does not recite prayer in the language of supplication, but as a standardized recitation without emotion. Rabba and Rav Yosef both said: It refers to anyone unable to introduce a novel element, i.e., something personal reflecting his personal needs, to his prayer, and only recites the standard formula."

Rabbi Zeira said: I could introduce a novel element in every prayer, but I am afraid that perhaps I will become confused. Consequently, there is no room to require the masses to introduce a novel element into their prayers.

The brothers, Abaye bar Avin and Rabbi Hanina bar Avin, both said: One whose prayer is fixed refers to anyone who does not make the effort to pray with the reddening of the sun, just after sunrise and just before sunset, which are auspicious times for prayer. As Rabbi Hiyya bar Abba said that Rabbi Yohanan said: It is a mitzva to pray with the reddening of the sun. And Rabbi Zeira said: What is the verse that alludes to this? "Let them fear You with the sun and before the moon, generation after generation" (Psalms 72:5). Prayer, the manifestation of the fear of God, should be undertaken adjacent to sunrise and sunset. Nevertheless, in the West, Eretz Yisrael, they cursed one who prays with the reddening of the sun, adjacent to sunset. What is the reason? Perhaps, due to preoccupation, he will become confused about the hour and the time for prayer will pass.

עין אלה גיבור פרק ד' סב'

מסביר הרב: "ראוי שהמציאות הכללית תעורר בטבעה רגשי לב האדם להתפלל", ראוי שהתפילה תבוא מתוך התפעלות מהמציאות הטבעית הסובבת את האדם. "על כן תפילת שחרית, ראוי שיעוררו לבבו" לשאת אותה, "נפלאות וחסדי השם ית' הנראים לעין כל בוחן בזריחת השמש. ותפילת המנחה, תעוררהו" להתפלל אותה, "השגחת השם ית' וחסדו הנראים בשקיעתה, שכולם נערכים בחכמה וחסד רב". ההתפעלות מטוב ה', מחכמתו ומחסדיו הנפלאים, שניכרים מתוך סדרי הטבע של הזריחה והשקיעה, יעוררו אותו להתפלל לה', יוצר אור ובורא חושך.

"וכיון שמתפלל לפי השעה שהמציאות בכללה מסכימה לזה", בשעה שהמציאות הטבעית היא זו שמעוררת ודוחפת אותו להתפלל, זה נחשב ש"אין תפילתו קבע - שאיננה קבועה רק בנפשו לבדו ורגשותיו", זו אינה התרחשות פנימית שמתחוללת רק בלב האדם פנימה במנותק מהמציאות, "כי אם עוברת מהלאה לגבולו, ומשקפת על כל העולם הגדול, לראות איך חסד ד' מלאה הארץ.